

3. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.09.2016 року [Електронний ресурс] Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. — Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/NPF_III_kv_%202016.pdf

УДК 364.2:[338.2+338.4]

Богуш Л.Г.,

канд. екон. наук, пр.н.с.,
Інститут демографії та соціальних досліджень
ім. М.В. Птухи НАН України

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ЯК ОБҐРУНТУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Негативи поточної суспільно-економічної нестабільності в сфері відтворення і капіталізації людського потенціалу України, безпосередньо впливаючи на рівень продуктивної зайнятості, оплати та безпеки праці, поєднують:

➤ у контексті параметрів природного і соціокультурного відтворення:

- подальше стимулювання депопуляції внаслідок проблем із матеріальним забезпеченням життєдіяльності та реалізацією національної системи цінностей;

- усталення негативних тенденцій у стані здоров'я популяції (поширення інфекційних, соціально небезпечних захворювань);

- зниження платоспроможного попиту, ускладнення матеріально-побутових умов життєдіяльності спектру верств і територіальних спільнот;

- недоліки відтворення та капіталізації психофізіологічних, освітніх, креативних характеристик людського потенціалу у регіональному й локальному вимірах;

- прискорення процесів маргіналізації соціально вразливих верств, незадовільну ефективність механізмів соціальних ліфтів;

➤ в контексті якості використання та запобігання втратам професійно-кваліфікаційного потенціалу:

- неузгодженість методик визначення прожиткового мінімуму, рівня оплати праці, пенсій, спектру видів соціальної допомоги;

- неефективність контролю за виплатою заробітної плати найманим працівникам (передусім у недержавному секторі, депресивних регіонах, соціально вразливих територіальних громадах); тінізацію ринку праці;

- недотримання соціальних гарантій у недержавному секторі й тіньових сегментах вітчизняної економіки та щодо учасників міждержавних трудових міграцій;

- неефективність політики забезпечення соціальної мобільності (соціального залучення — зокрема, реабілітації, інклюзивної освіти, професійної підготовки та працевлаштування — осіб з особливими потребами, вразливих і маргінальних верств; усунення необґрунтованої дискримінації в трудовій сфері за ознаками статі, стану здоров'я), у т. ч. шляхом активізації факторів територіальної мобільності працездатного населення (гарантування рівня доходу, достатнього для відшкодування вартості проїзду; опрацювання механізмів побутового облаштування й соціального забезпечення трудових мігрантів за місцем зайнятості; організації безбар'єрного доступу для осіб з особливими потребами).

Незадовільний рівень оплати праці у спектрі ланок соціально-культурного призначення (як фактор одночасного погіршення умов та стимулів відтворення й капіталізації людського потенціалу соціальної сфери та України загалом) в останні роки сполучається із стійким відставанням цих показників від середнього рівня оплати праці та суттєвим поглибленням їх відриву від рівня, максимального у спектрі видів економічної діяльності. До негативних тенденцій формування кадрового потенціалу соціальної сфери слід також віднести:

- погіршення професійно-кваліфікаційних характеристик зайнятих внаслідок:

- браку витрат суб'єктів господарювання на модернізацію технологічних процесів (у т. ч. на впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і засобів виробництва), а також корпоративних затрат та індивідуальних зусиль працівників — на освоєння й поширення новітніх технологій виробництва, підвищення кваліфікації, зокрема, на засадах самонавчання;

- плінності висококваліфікованих фахівців, насамперед у галузях охорони здоров'я, науки і наукового обслуговування, професійної освіти, мистецтва, в т. ч. у рамках міждержавних легальних і тіньових трудових міграцій;

- згортання державних заходів соціального захисту зайнятих у бюджетному секторі соціально-культурних ланок (за напрямом організації програм надання першого робочого місця випускникам, які навчалися за державними і регіональним замовленням, забезпечення фахівців відомчим і соціальним житлом, їх оздоровлення, диспансеризації та лікування, перепідготовки та підвищення кваліфікації, відшкодування низки витрат на такі цілі), що

відіграє вагому роль у розв'язанні проблем укомплектування штатів відповідних закладів у сільській місцевості та спектрі депресивних регіонів.

Ускладнюючи процеси та перспективи відтворення й удосконалення людського потенціалу України, поточні негаразди в організації діяльності із споживання загальносуспільних і суспільно необхідних благ матеріально-побутового й соціально-культурного призначення [1] гальмують вплив відповідних ланок на диверсифікацію, інноваційний розвиток, підвищення конкурентоспроможності регіональних господарських комплексів за напрямками:

- відтворення людського потенціалу інноваційної активності;
- започаткування і трансляції факторів та стимулів економічного зростання (зокрема, пов'язаних із створенням, комерціалізацією, забезпеченням ефективного використання в процесах господарювання матеріальних і нематеріальних ресурсів — інформації, результатів НДДКР тощо), у т. ч. на засадах:

- розвитку креативного середовища низових та об'єднаних територіальних громад (у сферах виробництва нових товарів і послуг соціального призначення, продукування технологій і бізнес-ідей відповідної економічної діяльності);

- розширення сфери зайнятості завдяки стимулюванню наукоємного підприємництва, інноваційних видів діяльності в сфері побуту, індустрії масового і спеціалізованого туризму та дозвілля, мереж інноваційної інфраструктури, індустріальних парків, кластерів виробничої та обслуговуючої спеціалізації в межах БЕЗ різних типів, транскордонних регіонів, міжнародних транспортних коридорів;

- підвищення рівня капіталізації, а також комодифікації елементів, результатів і зовнішніх ефектів функціонування соціальної інфраструктури;

- трансформації витрат у сфері задоволення суспільно необхідних потреб населення (зокрема, в рамках загальнообов'язкового страхування та кредитування професійної освіти) на інвестиції в конкурентоспроможність регіону та його трудових ресурсів.

Література

1. Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект / за ред. Е.М. Лібанової. — К.: ІДСД НАН України, 2015. — 356 с.